

ЕЖЕН ІЗАЇ

Eugène Ysaÿe

(16 липня 1858 — 12 травня 1931)

Бельгійський скрипаль і композитор, був останнім поряд з Клейслером віртуозом-композитором, які продовжували і розвивали традиції романтичного мистецтва видатних скрипалів XIX ст. Величезний масштаб думок і почуттів, багатство фантазії, імпровізаційна свобода та віртуозна майстерність відносять Ізаї до числа видатних інтерпретаторів, визначили самобутній характер його виконавської та композиторської творчості. Його натхненні інтерпретації багато в чому допомогли популярності творчості таких композиторів як С. Франк, К. Сен-Санс, Г. Форе, Е. Шоссон.

Ізаї народився в сім'ї скрипаля, який став навчати сина в 4 роки. Семирічний хлопчик вже грав у театральному оркестрі і одночасно навчався в Льежській консерваторії у Р. Массарі, потім в Брюссельській у Г. Венявського і А. В'етана. Шлях Ізаї на концертну естраду виявився нелегким. Аж до 1882 г. він продовжував працювати в оркестрах: був концертмейстером оркестру берлінського Більзе, виступи якого проходили в кав'ярні. Лише за наполяганням А. Рубінштейна, якого Ізаї називав "своїм істинним учителем інтерпретації", він іде з оркестру та бере участь у спільному з Рубінштейном турне по Скандинавії, що й визначило його кар'єру одного з кращих скрипалів світу.

У Парижі виконавське мистецтво Ізаї викликає загальне захоплення, як і перші твори, серед яких "Елегійна поема". Франк присвячує йому свою знамениту скрипкову Сонату,

Сен-Санс — Квартет, Форе — фортепіанний Квінтет, Дебюссі — Квартет і скрипковий варіант "Ноктюрн". Під впливом "Елегійної поеми" Шоссон створює для Ізаї власну "Поему". У 1886 р. Ізаї поселяється до Брюсселя. Тут він створює квартет, який став одним з кращих в Європі, організовує симфонічні концерти (що отримали назву "Концерти Ізаї"), де виступають кращі виконавці, викладає в консерваторії.

Понад 40 років тривала концертна діяльність Ізаї. З величезним успіхом він виступає не тільки як скрипаль, але і як видатний диригент, особливо прославився виконанням творів Л. Бетховена, французьких композиторів. У Covent Garden він диригує "Фіделіо" Бетховена, в 1918-22 рр стає головним диригентом оркестру в Цинциннаті (США).

Внаслідок діабету і хвороби рук Ізаї скорочує свої виступи. Останній раз він грає в Мадриді в 1927 р. концерт Бетховена під керуванням П. Казальса, диригує "Героїчної симфонією" і потрійним Концертом у виконанні А. Корто, Ж. Тібо і Казальса. У 1930 р. відбувся останнє виступ Ізаї. На протезі після ампутації ноги він диригує в Брюсселі оркестром з 500 осіб на урочистостях, присвячених 100-річчю незалежності країни. Вже тяжко хворий Ізаї на початку наступного року закінчує оперу "П'єр-рудокіп". Незабаром він помер.

Ізаї належить понад 30 інструментальних творів, написаних, здебільшого, для скрипки. Серед них 8 поем - один з найбільш близьких йому жанрів. Це одночастинні твори імпровізаційного характеру, близькі імпресіоністичній манері вираження.

Найбільш новаторськими творами Ізаї є його Шість сонат для скрипки solo, також програмного характеру. Ізаї належать також численні п'єси, у т. ч. мазурки і полонези, створені під впливом творчості його вчителя Г. Венявського, Соната для віолончелі solo, каденції, численні транскрипції, а також оркестровий твір "Вечірні гармонії" з соло квартетом.

Ізаї увійшов в історію музичного мистецтва як артист, який все життя віддав улюбленій справі. Як писав Казальс, *"ім'я Ежена Ізаї завжди буде для нас означати найчистіший, найпрекрасніший ідеал артиста"*.